

**Direktoratets bidrag til
KORTLÆGNING
af diverse forhold vedrørende unge under 18 år,
der afsoner eller er varetægtsfængslet i fængsel eller arresthus.**

Baggrund

I forbindelse med besvarelsen af samrådspørgsmål A i Folketingets Retsudvalg den 20. november 2014 om bl.a. varetægtsfængsling og afsoning for børn og unge under 18 år tilkendegav justitsministeren, at hun ønsker, at der foretages en kortlægning af diverse forhold vedrørende unge under 18 år, der afsoner eller er varetægtsfængslet i fængsel eller arresthus.

Efterfølgende blev det i besvarelsen af spørgsmål nr. 201, som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 26. november 2014, besluttet at udvide kortlægningen.

Kortlægningen vil herefter omfatte følgende:

- 1) Årsagen til, at unge placeres i et fængsel frem for en institution
- 2) Hvilke former for kriminalitet de unge, som placeres i fængsler og arresthuse, har begået
- 3) Hvor lange straffe, de afsoner, eller hvor lang tid de er varetægtsfængslet
- 4) Hvor gamle de er, herunder i hvilket omfang der kan siges noget om, hvorvidt de navnlig sidder i fængsel i den sidste tid frem mod, at de fylder 18 år
- 5) I hvilket omfang de unge i forbindelse med opholdet i fængsel eller arresthus har haft adgang til uddannelse/arbejde og fritidsaktiviteter
- 6) I hvilket omfang unge under 18 år, der har afsonet deres straf i et fængsel eller arresthus, efter kriminalforsorgens bestemmelse har været udelukket fra fællesskab eller har været hensat i strafcelle
- 7) I hvilket omfang de unge har haft adgang til udgang under afsoningen og deres mulighed for kontakt med familie, venner og socialpædagogisk personale eller tilsvarende støtteforanstaltninger.

Grundlaget for kortlægningen

Kriminalforsorgen har gennemgået de sager, hvor en ung, der var under 18 år på indsættelsestidspunktet, afgik fra et af kriminalforsorgens fængsler eller arresthuse i perioden fra den 1. november 2012 til 31. oktober 2014 efter at have afsonet en frihedsstraf i fængsel eller arresthus. Med "afgik" menes, at den unge blev løsladt eller anbragt udenfor fængsel eller arresthus.

Det afgørende er således alderen på indsættelsestidspunktet, hvilket betyder, at de unge kan være fyldt 18 år under opholdet på kriminalforsorgens institutioner.

Samlet set er der i denne 2 års periode tale om i alt 66 afsluttede forløb, hvor en ung under 18 år blev placeret i et af kriminalforsorgens fængsler eller arresthuse i forbindelse med afsoning af en ubetinget frihedsstraf.

Da der i 2 af disse 66 forløb er tale om, at den unge har været placeret i et af kriminalforsorgens fængsler eller arresthuse mere end én gang i forbindelse med samme afsoningsforløb, er der reelt tale om 64 sammenhængende forløb.

Ud af disse 64 forløb er der 4 unge, der har haft 2 forskellige afsoningsforløb inden for den 2 årige periode, som er gennemgået.

Samlet set er der således tale om 60 forskellige unge.

Det bemærkes, at unge, der anbringes i fængsler/arresthuse, som udgangspunkt anbringes på særlige afdelinger/afsnit for unge i Statsfængslet i Jyderup, Statsfængslet i Ringe eller i Københavns Fængsler. Regimeoplysningerne, som er nævnt i afsnit 5) og 7), er begrænset til disse afdelinger.

Ad 1) Årsagen til, at unge placeres i et fængsel frem for en institution

Generelt om valg af afsoningssted for unge under 18 år

Dømte, der er under 18 år, som skal afsone en ubetinget frihedsstraf, har mulighed for at afsone på flere forskellige måder:

1. På bopælen med elektronisk fodlænke, hvis den unge er på fri fod og idømt en straf af fængsel i 6 måneder eller derunder, jf. straffuldbydelseslovens § 78 a.
2. På hospital, i familiepleje, i egnet hjem eller institution uden for Kriminalforsorgen eller i en af Kriminalforsorgens pensioner i henhold til reglerne i straffuldbydelseslovens § 78, stk. 1 og 2.
3. I fængsel eller arresthus, hvis afgørende hensyn til retshåndhævelsen taler imod anbringelse i institution mv. efter § 78, og den unge ikke opfylder betingelserne for at afsone på bopælen.

Generelt om praksis

Når Direktoratet for Kriminalforsorgen modtager underretning om personer i alderen 15-17 år, der skal afsone ubetinget frihedsstraf, sendes der en høring til den lokale afdeling af Kriminalforsorgen i Frihed, hvor den pågældende har registreret bopæl.

Afdelingen skal vurdere, om den unge kan placeres på en institution i henhold til reglerne i straffuldbydelseslovens § 78 stk. 2, eller om afgørende hensyn til retshåndhævelsen taler for en placering i fængsel eller arresthus. Hvis dommens længde er 6 måneder eller derunder, skal afdelingen også vurdere, om afsoning på bopælen skønnes at være en relevant afsoningsform for den unge.

Afdelingen tager hurtigst muligt kontakt til den unges bopælskommune, den unge selv og dennes forældremyndighedsindehaver(e) for at afklare, hvordan afsoningen bør finde sted.

Afdelingen skal i samarbejde med kommunen søge at finde et egnet afsoningssted til den unge, ligesom spørgsmålet om betalingstilsagn fra kommunen og de nærmere vilkår for anbringelsen skal afklares. Det skal bemærkes, at tilladelse til at afsone med fodlænke altid forudsætter, at den unge afgiver samtykke til dette, og at der som altovervejende hovedregel tillige skal være samtykke fra forældrene. Tilladelse til afsoning i institution mv. i henhold til straffuldbydelseslovens § 78 forudsætter som altovervejende hovedregel, at både den unge og forældrene giver samtykke til anbringelsen. I visse sager skal der foretages høring af politiet.

Det er efter loven en forudsætning, at afgørende hensyn til retshåndhævelsen ikke taler imod anbringelse på en institution mv. efter § 78. Sådanne hensyn vil kunne foreligge på grund af kriminalitetens art, den unges farlighed og lignende, men også hvis det på baggrund af erfaringerne fra bl.a. tidligere institutionsophold må lægges til grund, at straffuldbyrdsdelen ikke vil kunne gennemføres ved ophold på institution mv., fx hvis den unge tidligere har optrådt voldeligt og/eller er undvejet.

Tilsvarende kan den unge, selvom dommen er på 6 måneder eller derunder, være uegnet til afsoning på bopælen efter § 78 a, fx hvis det vurderes, at han/hun ikke vil kunne overholde de vilkår, der gælder for afsoning på bopælen, herunder vilkåret om ikke at indtage euforiserende stoffer eller vilkåret om at undergive sig tilsynsmyndighedens tilsyn og kontrol.

Gennemgang af de konkrete sager

Direktoratet for Kriminalforsorgen har, som nævnt ovenfor, gennemgået i alt 64 forløb og har på baggrund af oplysningerne i sagerne kategoriseret hovedårsagen til, at den unge blev indsat i fængsel eller arresthus.

Det skal bemærkes, at der ofte er tale om en flerhed af faktorer, der har betydning for, hvorfor der ikke kunne meddeles tilladelse til alternativ afsoning. For at illustrere kompleksiteten vil de forskellige hovedårsager blive uddybet nedenfor.

Tabel 1

Hovedårsag til indsættelse i fængsel/arresthus	Antal	Samlet	%
Manglende vilje til alternativ afsoning		27	42,2
- Intet samtykke eller manglende vilje til § 78 anbringelse*	21		
- Trukket sit samtykke (men fik først tilladelse til § 78 eller fodlænke)	6		
Uegnet ud fra retshåndhævelsessensyn		14	21,9
Tilbageført fra alternativ afsoning, herunder midlertidig tilbageførsel		15	23,4
- Tilbagekaldt fra § 78 anbringelse og overført til fængsel	11		
- Tilbagekaldt fra fodlænke og overført til fængsel	2		
- Midlertidigt overført fra § 78 anbringelse	2		
Intet betalingstilsagn		3	4,7
Udvisningsdømte unge uden dansk statsborgerskab		4	6,3
Udvisningsdømt – var officielt over 18 år på indsættelsestidspunkt		1	1,5
I alt		64	100

* I nogle tilfælde har den unge udtrykkeligt nægtet at give sit samtykke til § 78 anbringelse, i andre tilfælde må den unges manglende vilje til og/eller motivation for at samarbejde omkring relevant afsoning uden for kriminalforsorgens fængsler og arresthuse sidestilles med manglende samtykke.

Manglende vilje til alternativ afsoning

Som nævnt ovenfor, forudsætter en tilladelse til at afsone med fodlænke altid, at den unge giver samtykke til dette, og at der som altovervejende hovedregel tillige skal være samtykke fra forældrene. Tilladelse til afsoning i institution mv. i henhold til straffuldbyrdslovens § 78 forudsætter som altovervejende hovedregel, at både den unge og forældrene giver samtykke til anbringelsen. Samtykkekravet er primært begrundet i behovet for, at den unge er modtagelig for at samarbejde omkring opholdet på en institution mv. eller vil samarbejde med tilsynsmyndigheden i forbindelse med afsoning på bopælen.

I 21 forløb, svarende til 42 % af alle forløbene, er hovedårsagen til indsættelse i fængsel/arresthus, at der ikke har været fornødent samtykke til at afsone på en institution mv. i henhold til § 78. Om baggrunden herfor er angivet følgende:

- I 3 tilfælde var det ikke muligt at komme i kontakt med de unge, idet de ikke reagerede på kriminalforsorgens henvendelser.
- Af 3 af forløbene fremgår det, at de unge havde en adfærd, herunder misbrug af især hash, som de ikke var motiverede for at ophøre med, hvilket betød, at det ikke er muligt at pege på en egnet institution mv., hvor afsoningen kunne finde sted
- Af 15 forløb fremgår, at de unge ikke var interesserede i at afsone straffen på en institution mv. i henhold til § 78, hvilket eksempelvis kan skyldes, at den unge havde dårlige erfaringer fra tidligere institutionsanbringelser og derfor ikke ville på en institution igen. I 4 af disse tilfælde fremgår det desuden, at kommunen heller ikke ønskede at betale for § 78 anbringelse eller ikke kunne pege på et egnet sted. I 3 tilfælde fremgår det direkte, at de unge foretrak at afsone i fængsel.

I 6 forløb tilbagekaldte de unge deres samtykke, efter de havde fået tilladelse til alternativ afsoning, men inden iværksættelse af afsoningen fandt sted. Heraf havde de 5 unge fået tilladelse til alternativ afsoning på en institution uden for kriminalforsorgens regi og én til at afsone på bopælen. Om baggrunden for tilbagekaldelserne er angivet følgende:

- I 1 af disse 6 forløb bortgik den unge fra den institution, hvor han var anbragt efter sociallovgivningen, og hvor han også skulde have afsonet.
- I 3 tilfælde fortrød de unge deres samtykke til alternativ afsoning. 2 af disse oplyste, at de hellere ville i fængsel. Den ene af disse 2 med den begrundelse, at han var bange for ikke at kunne overholde reglerne på institutionen og frygtede, at han ville komme til at begå ny kriminalitet under opholdet dér. I den tredje sag var det ikke muligt at etablere tilstrækkelig kontakt med den unge, da tilladelsen til § 78 anbringelsen skulle forkyndes for ham. Han havde på det tidspunkt også frasagt sig kontakten til sin støtte/kontaktperson, som han havde via kommunen.
- I ét tilfælde havde den unge fået tilladelse til at afsone på en af kriminalforsorgens pensioner. Han trak sit samtykke tilbage og fik i stedet tilladelse til at afsone på et fængsel i nærområdet, hvorfra han kunne gå frigang til sin uddannelse som maler.
- Den unge, der havde fået tilladelse til at afsone på bopælen, fik tilbagekaldt denne inden iværksættelse af afsoningen, idet det efterfølgende blev lagt til grund, at hans hashmisbrug var så massivt, at det ikke kunne antages, at han ville være i stand til at overholde vilkåret om ikke at ryge hash under afsoningen på bopælen. Hverken den unge eller dennes mor ville meddele samtykke til § 78 anbringelse.

Uegnet ud fra retshåndhævelsessensyn

I 14 af forløbene er hovedårsagen til afsoning i fængsel eller arresthus, at den unge er fundet uegnet til alternativ afsoning ud fra afgørende retshåndhævelsessensyn.

Gennemgangen af de konkrete sager viser, at særligt risikoen for ny kriminalitet under afsoningen er en tungtvejende årsag til, at det i de fleste af disse 14 tilfælde ikke er muligt at pege på et egnet afsoningssted uden for kriminalforsorgens regi. Dertil kommer en flerhed af faktorer, der med varierende grad taler imod alternativ afsoning, herunder længden af den samlede straf, der skal afsones, kriminalitetens art, radikaliseringsfare, banderelationer, og erfaringer fra tidligere institutionsophold, herunder at den unge tidligere er bortgået/undvejet og/eller har været involveret i episoder med vold og/eller trusler mod personale og/eller medbeboere på opholdsstedet.

Om de 14 forløb kan derudover siges følgende om, hvorfor afgørende hensyn til retshåndhævelsen talte imod anbringelse på en institution mv. i henhold til § 78:

- I 5 tilfælde er der navnlig lagt vægt på, at de unge tidligere var undvejet fra placeringer på opholdssteder, herunder fra varetægtsfængsling på en sikret institution eller fra tidligere § 78 placering på et socialpædagogisk behandlingssted.
- I 4 tilfælde er der navnlig lagt vægt på, at de unge tidligere havde begået vold og/eller trusler mod personale eller medbeboere på andre institutioner.
- I 4 tilfælde er der især lagt vægt på straffens længde, kriminalitetens art og hurtigt recidiv til ny kriminalitet. I 2 af disse 4 tilfælde skulle den unge afsone 2 eller flere domme med en samlet straf på lidt over 3 års fængsel for bl.a. røveri. Den ene af disse 2 blev dog efterfølgende § 78 anbragt på en institution, der skulle kunne varetage hans særlige (psykiatriske) behandlingsbehov. Efterfølgende blev han dog tilbageført til kriminalforsorgens regi, da opholdsstedet ikke længere kunne rumme ham, og det ikke var muligt at finde et andet egnet (psykiatrisk) anbringelsessted.
- I 1 tilfælde blev den unge genindsat efter prøveløsladelse, fordi han havde overtrådt vilkårene for løsladelsen, og risikoen for ny kriminalitet var stor.

Tilbageført fra alternativ afsoning, herunder midlertidig tilbageførsel

Samlet set er der i 15 af forløbene i første omgang givet tilladelse til, at den unge kunne afsone sin frihedsstraf uden for kriminalforsorgens fængsler eller arresthuse. I 13 af forløbene begyndte den unge afsoningen på en institution uden for kriminalforsorgens regi, mens de unge i 2 tilfælde begyndte afsoningen på egen bopæl.

I 13 af forløbene overtrådte den unge de vilkår, der var fastsat i forbindelse med tilladelsen til § 78 anbringelse, og det blev vurderet, at tilladelsen til anbringelsen skulle tilbagekaldes, hvorfor reststraffen skulle afsones i et fængsel. I 2 af forløbene var der alene tale om en midlertidig overførsel til fængsel, hvilket betyder, at de unge efter et kort ophold i et fængsel, kom tilbage til det opholdssted, hvor de havde fået tilladelse til at afsone straffen.

I de 11 forløb, hvor den unge fik tilbagekaldt tilladelsen til § 78 anbringelsen, var hovedårsagerne til tilbagekaldelsen følgende:

- I 3 tilfælde havde de unge begået ny kriminalitet under anbringelsen, fx trusler mod medbeboere eller personale på opholdsstedet. Den ene havde forud for den endelige tilbagekaldelse været midlertidigt overført fra opholdsstedet til et fængsel i en periode på ca. 14 dage, inden han igen fik lov til at komme tilbage til opholdsstedet. Han var herefter ca. 14 dage på opholdsstedet, inden han igen på grund af ny kriminalitet under afsoningen blev overført til fængsel – og altså fik tilbagekaldt tilladelsen til at afsone alternativt.
- I 5 tilfælde udeblev eller undveg de unge fra afsoningen på opholdsstedet.
- I 3 tilfælde blev de unge bortvist fra opholdsstedet. Den ene især på grund af, at han ikke udviste samarbejdsvilje i forbindelse med, at han efter en udgang forsøgte at indsmugle 2 mobiltelefoner, røg hash på institutionen og blev fundet i besiddelse af hash og anabolske steroider, 2 mobilopladere og 4 simkort. Den anden blev bortvist, fordi opholdsstedet var utrygge ved at have ham og ikke mente, at kunne rumme ham på grund af hans adfærd, herunder at han var udadreagerende og kastede rundt med tingene, og at han var i risiko for alvorlig selvbeskadigelse (selvmord). Den tredje blev bortvist, fordi han overtrådte institutionens regler, var udadreagerende og truede personalet.

I de 2 forløb, hvor de unge fik tilbagekaldt deres tilladelser til at afsone på bopælen, var der tale om vilkårsovertrædelser. I det ene tilfælde havde den unge begået ny kriminalitet under afsoningen på bopælen, og i det andet tilfælde fik den unge tilbagekaldt tilladelsen, fordi han gentagne gange ikke havde overholdt tiderne i sit aktivitetsskema og heller ikke havde holdt tilsynsmyndigheden tilstrækkeligt underrettet om forhold af betydning for afsoningen på bopælen. I begge tilfælde blev de unge overført til Københavns Fængsler, hvor de var i 3 dage, inden de blev løsladt.

I de 2 forløb, hvor der var tale om midlertidig overførsel fra § 78 anbringelse til fængsel, var begge de unge i fængslet i 3 dage, inden de kom tilbage til opholdsstedet. I den ene sag var den unge udeblevet efter en udgang fra opholdsstedet. Han blev efterfølgende pågrebet og indsat i et arresthus. Herefter mente alle parter, at han kunne komme tilbage til opholdsstedet. I den anden sag havde den unge svært ved at overholde de regler, som gjaldt i den familiepleje, hvor han skulle afsone sin straf. Efter 3 dage i et fængsel mente alle parter, at han nu kunne komme tilbage til familieplejen. Begge gennemførte efterfølgende den resterende afsoning på opholdsstedet.

Intet betalingstilsagn

Som nævnt ovenfor forudsætter en anbringelse på en institution i henhold til straffuldbyrdelseslovens § 78, at den unges kommune giver tilsagn om at betale for opholdet. I 3 forløb er der navnlig lagt vægt på, at det ikke været muligt at få et tilsagn fra kommunen. Generelt fremgår det af sagerne, at det manglende tilsagn blandt andet skyldes tidligere dårlige erfaringer med placering af de unge på behandlingsinstitution og/eller ringe motivation hos den unge.

Af disse 3 forløb fremgår således, at kommunen ikke har kunnet pege på et egnet opholdssted.

I 2 af disse 3 forløb har det også været overvejet, om de unge kunne afsone på en af kriminalforsorgens pensioner, men i det ene tilfælde havde den unge et massivt hashmisbrug og var ikke motiveret for at stoppe dette. Dette betød, at et ophold på en pension ikke var realistisk. I det andet tilfælde var den unge varetægtsfængslet på en sikret institution efter domsafsigelsen. Han trivedes ikke på institutionen, og det blev prioriteret hurtigt at finde en fængselsplads til ham i stedet for at vente på, at en eventuelt egnet pensionsplads blev ledig. Han blev derfor placeret i et åbent fængsel nær sin familie ca. en måned før han blev 18 år.

Udvisningsdømte unge uden dansk statsborgerskab

I disse 4 forløb er der tale om, at de unge ikke har fast bopæl i Danmark, ikke er danske statsborgere og i øvrigt skal udvises efter endt afsoning.

Spørgsmålet om afsoning uden for kriminalforsorgens regi har ikke været behandlet nærmere, idet udvisningsdømte på grund af undvigelsesrisikoen som udgangspunkt anmeldes til afsoning i et lukket fængsel. Dertil kommer, at det ikke har været muligt at fastsætte en kommune, som skulle varetage betalingsforpligtelsen.

Udvisningsdømt, hvis officielle alder var over 18 år på indsættelsestidspunkt

I denne sag var klientens alder angivet som mere end 18 år på det tidspunkt, han afsonede. Han blev efterfølgende varetægtsfængslet efter udlændingelovens regler, og det blev i denne forbindelse klarlagt, at han var yngre end først oplyst. Det vil sige, at han faktisk var under 18 år, da han afsonede, hvilket kriminalforsorgen dog ikke var bekendt med på dette tidspunkt. Han blev efterfølgende udvist af Danmark.

Ad 2) Hvilke former for kriminalitet de unge, som placeres i fængsler og arresthuse, har begået

Hovedparten af de unge (42 %) er dømt for voldskriminalitet som deres hovedkriminalitet. Næsten lige så mange (38 %) er dømt for røverier som hovedkriminalitet. Tyveridømte udgør 11 %, mens 3 % er dømt for narkotikakriminalitet. De resterende 6 % (4 unge) er dømt for henholdsvis dokumentfalsk, afgivelse af falsk forklaring, hærværk eller overtrædelse af våbenloven, jf. i øvrigt tabel 2.

Tabel 2

Hovedkriminalitet	n	%
Vold, herunder trusler	27	42,2
Røveri	24	37,5
Tyveri, herunder brugstyveri	7	10,9
Dokumentfalsk	1	1,6
Falsk forklaring	1	1,6
Hærværk	1	1,6
Grov narkotikakriminalitet	1	1,6
Lov om euforiserende stoffer	1	1,6
Våbenloven	1	1,6
I alt	64	100,0

Ad 3) Hvor lange straffe de afsoner

De 64 unge var idømt en gennemsnitlig ubetinget straf på 242 dage, eller godt 8 måneders ubetinget fængsel. Den gennemsnitlige straflængde dækker over en variation i de idømte straffe fra 20 dages ubetinget fængsel som laveste udmålte straf til 1335 dages ubetinget fængsel (3 år og 8 måneders fængsel) som højeste udmålte samlede straf.

Halvdelen af de unge afsonede straffe på op til 4 måneder, og for mere end 8 ud af 10 af de unge (83 %) var den idømte straf på op til 12 måneders fængsel. De resterende 17 % (11 unge) udstod straffe på over 12 måneders ubetinget fængsel.

Tabel 3

Straflængde	n	%
Op til 1 måned	7	10,9
over 1 og op til 2 måneder	11	17,2
over 2 og op til 3 måneder	11	17,2
over 3 og op til 4 måneder	3	4,7
over 4 og op til 5 måneder	2	3,1
over 5 og op til 6 måneder	7	10,9
over 6 og op til 12 måneder	12	18,8
over 12 og op til 18 måneder	4	6,3
over 18 og op til 24 måneder	2	3,1
over 24 og op til 36 måneder	2	3,1
over 36 måneder	3	4,7
I alt	64	100,0

Ad 4) Hvor gamle de er, herunder i hvilket omfang der kan siges noget om, hvorvidt de navnlig sidder i fængsel i den sidste tid frem mod, at de fylder 18 år

Hovedparten, dvs. 73 % af de unge, var fyldt 17 år på indsættelsestidspunktet eller tidspunktet for straffens iværksættelse. 23 % (15 unge) var fyldt 16 år, mens 2 af de unge, svarende til 3 % var 15

år. Som nævnt under afsnittet om grundlaget for undersøgelsen består undersøgelsespopulationen af i alt 66 indsættelser, hvoraf 2 unge hver især har 2 indsættelser, der vedrører samme straffuldbyrdelsesforløb. For disse 2 personer er alderen beregnet ved den tidligste indsættelse.

Tabel 4

Alder ved indsættelse/iværksættelse	n	%
15 år	2	3,1
16 år	15	23,4
17 år	47	73,4
I alt	64	100,0

Som det fremgår af tabel 5, har hovedparten af de unge, dvs. knap 77 %, udstået hele deres straffuldbyrdelsesforløb inden de fyldte 18 år. 23 %, eller 15 unge, nåede at fylde 18 år under deres straffuldbyrdelse. Af de sidstnævnte 23 % nåede knap halvdelen (7 unge) at udstå mere end halvdelen af deres straffuldbyrdelse, inden de fyldte 18 år.

Tabel 5

Andel straf afsønt mens den dømte var under 18 år	n	%
op til 25%	1	1,6
over 25% og op til 50%	7	10,9
over 50% og op til 75%	2	3,1
over 75% og op til 99%	5	7,8
Hele straffen (100%)	49	76,6
I alt	64	100,0

Ad 5) I hvilket omfang de unge i forbindelse med opholdet i fængsel eller arresthus har haft adgang til uddannelse/arbejde og fritidsaktiviteter

Generelt om placering af unge lovovertrædere

Kriminalforsorgen har i henholdsvis Statsfængslet i Ringe, Statsfængslet i Jyderup og Københavns fængsler oprettet særlige faciliteter til unge under 18 år, hvor de er skærmet fra indsatte over 18 år, og der i øvrigt er særlige tilbud til de unge.

Varetægtsfængsling

Varetægtsfængslede under 18 år, som ikke kan anbringes andre steder end i arresthus, skal så vidt muligt anbringes i nærheden af det sted, hvor den pågældende bor eller har anden personlig tilknytning.

Unge varetægtsfængslede fra Københavnsområdet placeres i et særligt afsnit på Københavns Fængsler, Vestre Fængsel, hvor de, som nævnt, er skærmet fra indsatte over 18 år.

Udenfor København placeres de unge i øvrige arresthuse under hensyn til de særlige bestemmelser i bekendtgørelse nr. 239 af 13. marts 2012 om behandlingen af 15-17 årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner (ungebekendtgørelsen), der skal beskytte de unge mod uheldig påvirkning fra voksne.

Afsoning

Unge fængselsdømte, der ikke kan afsone alternativt eller med fodlænke, anbringes som udgangspunkt i åbent fængsel i den særlige afdeling for unge i Statsfængslet i Jyderup, hvor de unge er skærmet fra de øvrige indsatte.

Unge, der ikke kan placeres i åbent fængsel, og derfor skal afsone i lukket regi, anbringes fortrinsvis i en særlig afdeling for unge i Statsfængslet i Ringe.

Det skal bemærkes, at ud af de 64 forløb er de unge i 50 af forløbene, svarende til 78 %, blevet indsat i et åbent fængsel, mens de unge i de resterende 14 forløb (22 %) blev placeret i et lukket fængsel eller arresthus. 9 af dem, der blev anbragt i åbent fængsel, blev efterfølgende overført til lukket fængsel.

I de fleste tilfælde er de unge placeret i en af de ovennævnte institutioner, der er særligt egnet til at have indsatte under 18 år.

Generelt om aktivering af de unge under ophold i fængsel eller arresthus

I henhold til ungebekendtgørelsen skal institutioner, der modtager en 15-17-årig varetægtsarrestant eller afsoner, snarest muligt søge at etablere et særligt behandlingsprogram for eksempel i form af undervisnings- eller aktiveringstilbud for den pågældende. Programmet skal tage udgangspunkt i den unges motivation og samlede forudsætninger.

Det skal bemærkes, at der i en stor del af arresthusene enten slet ikke eller kun yderst sjældent opholder sig indsatte under 18 år. De steder, hvor det er tilfældet, opholder de unge sig ofte kun ganske kort tid i arresthuset. Arresthusene er imidlertid særligt opmærksomme på de unge og søger i videst muligt omfang at tilbyde relevante undervisnings-, beskæftigelses- og fritidsaktiviteter.

Uddannelse

På ungeafdelingerne i *Statsfængslet i Ringe* og på *Statsfængslet i Jyderup* samt på *Københavns Fængsler* er der ansat lærere. De unge har mulighed for at følge og aflægge prøver i Forberedende Voksenundervisning samt følge undervisningsforløb og aflægge eksaminer i en række kerne- og tilbudsfag i Almen Voksenuddannelse.

På *Københavns Fængsler* er afdelingens aktiviteter delt op i blokke, så der tilbydes skoleundervisning fire dage om ugen i to dobbelte lektioner. I *Ringe* udarbejdes derimod et individuelt skema for de unge med mulighed for boglig undervisning fra kl. 8 til kl. 15, hvis den unge har et ønske og behov for det. I *Jyderup* har de unge på samme måde som i *Ringe* mulighed for at komme i skole fra kl. 9 til 15 hver dag, hvis institutionen i samarbejde med den unge vurderer, at der er behov for det.

Hvis en ung afsoner er i målgruppen, og det tidsmæssigt er muligt, er der i *Jyderup* mulighed for at opstarte et erhvervsuddannelsesgrundforløb enten på fængslet eller i forbindelse med frigang, og der er mulighed for bl.a. at tilegne sig førstehjælps- og brandbekæmpelsesbeviser.

I *Ringe* vil de unge fra 2015 få tilbud om arbejdsmarkedsuddannelser i form af førstehjælps- og hygiejnekurser. *Københavns Fængsler* har også mulighed for at tilbyde arbejdsmarkedsuddannelser, hvis de unge efterspørger dette.

Indsatte under 18 år er desuden omfattet af det vejledningstilbud, som er et led i en større uddannelsesindsats på samtlige fængsler, herunder også *Københavns Fængsler*. Alle indsatte med en forventet opholdstid på 2 måneder eller derover skal i den forbindelse tilbydes vejledning og kompetenceafklaring.

Udover formel uddannelse har de unge også mulighed for at blive undervist i forskellige kreative fag som f.eks. musik, billedkunst og håndarbejde.

I forbindelse med uddannelse skal det bemærkes, at mange unges korte opholdstid i fængsler og arresthuse begrænser muligheden for at aflægge eksamen fx på grundskole- og erhvervsuddannelsesniveau på institutionerne.

Arresthusene tilbyder ikke undervisning dagligt, men de dage, hvor der er undervisning, får de unge tilbud om dette. Der undervises primært i Forberedende Voksenundervisning, Almen Voksenuddannelse samt på ikke-kompetencegivende niveau. Enkelte arresthuse tilbyder samtaler med en ungdomsuddannelsesvejleder, som en del af en igangværende forsøgsordning.

Arbejde

For at holde de unge afsondret fra ældre indsatte, er der etableret særlige arbejdstilbud til dem. De unge i *Ringe* samt på *Københavns Fængsler* inddrages i forskellige former for praktisk arbejde f.eks. reovering af faciliteter på afdelingen, og de kan beskæftige sig med forskellige værkstedsaktiviteter. I *Jyderup* har de unge også mulighed for at passe afdelingens grønne områder og drivhus.

I *arresthusene* tilbydes de unge det arbejde, der findes på det enkelte sted.

Fritidsaktiviteter

Jyderup tilbyder de unge en bred vifte af personalestyrede fritidsaktiviteter som f.eks. halsport og udendørsaktiviteter på multibanen, i bålhytten eller i frugthaven. Der er endvidere tilbud om aftenskole, hvor de unge blandt andet har mulighed for at tage førstehjælpsbevis, deltage i undervisning i brandbekæmpelse, få inspiration til at udarbejde et CV og arbejde i smykkeværksted. Derudover har de unge mulighed for at deltage i meditation hver anden uge, bage, spille spil og arbejde på computer. Statsfængslet i *Jyderup* arrangerer tillige aktiviteter udenfor fængslet, blandt andet cykel- eller gåture, fisketure og museumsbesøg.

I *Ringe* har de unge mulighed for at bruge fængslets generelle fritidstilbud som f.eks. badminton, rulleskøjter, volleyball og løbetræning, og der er mulighed for at benytte fængslets multibane. Derudover kan de unge spille forskellige spil såsom bordtennis, bordfodbold og Playstation.

På *Københavns Fængsler* tilbydes basketball med en professionel basketballspiller 2 gange ugentlig. Derudover er der en gang ugentlig tilbud om volleyball i hallen med en fængselsbetjent, og der er flere eftermiddage om ugen tilbud om konditionstræning i kondirummet. Endelig har de unge også mulighed for fire eftermiddage om ugen at spille spil eller Playstation, arbejde på computer, spille på musikinstrumenter samt lave mad.

Arresthusene tilbyder som minimum de unge samme fritidsaktiviteter som de øvrige indsatte, og ofte forsøger arresthusene at udvide deres fritidstilbud til de unge. Tilbuddene omfatter normalt motionstræning, Playstation, fjernsyn, hobbyarbejde og forskellige spil som f.eks. bordtennis. Arresthusene er opmærksomme på at sikre, at den unge har fællesskab med andre indsatte. Hvis der ikke kan etableres fællesskab med en anden ung under 18 år, undersøger arresthuset, om der er mulighed for at overføre den unge til et arresthus, hvor der er andre unge, eller om det er muligt at etablere fællesskab med indsatte over 17 år, som vurderes ikke at have uheldig indflydelse på den unge.

Ad 6) I hvilket omfang unge under 18 år, der har afsonet deres straf i fængsel eller arresthus, efter kriminalforsorgens bestemmelse har været udelukket fra fællesskab eller har været hensat i strafcelle

Generelt om strafcelle og udelukkelse fra fællesskab

Bestemmelse om isolation bestemt af kriminalforsorgen dækker hovedsageligt over udelukkelse fra fællesskab, midlertidig udelukkelse fra fællesskab og ikendelse af strafcelle, hvilket der i denne undersøgelse er set på. Afgørelser om disse indgreb skal træffes under hensyntagen til proportionalitet og skånsomhed.

Udelukkelse fra fællesskab er en fremadrettet foranstaltning, der har til formål at forebygge en uønsket adfærd. Udelukkelsen er ikke tidsbestemt og skal afsluttes, når betingelserne for den ikke længere er til stede.

Af straffuldbyrdslovens § 63, stk. 1 fremgår, at en indsat kan udelukkes fra fællesskab med andre indsatte, hvis det er nødvendigt

- 1) for at forebygge undvigelse, strafbar virksomhed eller voldsom adfærd,
- 2) for at gennemføre foranstaltninger, der er nødvendige af sikkerhedshensyn eller for at forebygge smittefare, eller
- 3) fordi den indsatte udviser en grov eller oftere gentagen utilladelig adfærd, som er åbenbart uforenelig med fortsat ophold i fællesskab med andre indsatte.

Af bestemmelsens stk. 2 fremgår, at en indsat undtagelsesvis kan udelukkes fra fællesskab med andre indsatte i op til 5 dage, hvis det er nødvendigt for at beskytte den indsatte mod overgreb.

Midlertidig udelukkelse fra fællesskab efter straffuldbyrdslovens § 63, stk. 3, giver adgang til at udelukke fra fællesskab under sagsbehandlingen, hvis der er grund til at antage, at betingelserne for udelukkelse fra fællesskab efter stk. 1 er til stede. Midlertidig udelukkelse kan som hovedregel højst vare i 5 dage og svarer således til en slags "varetægtsfængsling", der iværksættes, mens det afklares, om den pågældende skal udelukkes fra fællesskab efter § 63, stk. 1, i straffuldbyrdsloven. Det bemærkes, at den forseelse, som ligger bag den midlertidige udelukkelse, i praksis også kan resultere i, at den indsatte i stedet ikendes strafcelle. Endvidere kan en midlertidig udelukkelse afsluttes uden videre reaktion, hvis det ikke vurderes at være nødvendigt med udelukkelse fra fællesskab efter straffuldbyrdslovens § 63, stk. 1.

Strafcelle er en bagudrettet og pønalt reaktion på en ikke tilladt adfærd, som allerede har fundet sted. Strafcelle kan højst ikendes for 4 uger.

Af straffuldbyrdslovens § 68, stk. 2 fremgår, at strafcelle kan anvendes for følgende forhold eller forsøg herpå:

- 1) Udeblivelse eller undvigelse,
- 2) indsmugling, besiddelse eller indtagelse af alkohol, euforiserende stoffer eller andre stoffer, der er forbudt efter den almindelige lovgivning,
- 3) nægtelse af afgivelse af urinprøve efter § 60 a,
- 4) indsmugling eller besiddelse af våben og andre personfarlige genstande,
- 5) vold eller trusler om vold mod medindsatte, personale eller andre i institutionen,
- 6) groft hærværk og
- 7) andre grove eller oftere gentagne forseelser.

Af straffuldbyrdslovens § 70, stk. 2 fremgår, at en indsat, der er ikendt strafcelle, anbringes i særlig afdeling eller eget opholdsrum eller i et arresthus. Under anbringelsen er den indsatte udelukket fra fællesskab i institutionen.

Generelt om praksis i forhold til indsatte under 18 år

Der gælder i dag ikke særlige regler på området for unge. Direktoratet for Kriminalforsorgen har dog ved brev af 8. oktober 2014 bedt institutionerne om at udvise særlig tilbageholdenhed med at ikende unge straffecelle, og hvis det er tvingende nødvendigt at ikende straffecelle overveje, om formålet kan nås med ikendelse af betinget straffecelle.

Statsfængslet i Ringe, Statsfængslet i Jyderup og Københavns Fængsler har oplyst overfor direktoratet, at man generelt er tilbageholdende med henholdsvis at ikende straffecelle og udelukke de unge fra fællesskab, og at der tages udgangspunkt i de særlige hensyn, der gælder, når der er tale om en ung indsat.

Det er således oplyst, at den typiske reaktion overfor en ung person ligger i den lave ende i forhold til, hvad reaktionen ville have været overfor voksne indsatte. Hvis det er nødvendigt at isolere den unge, vil denne derfor som udgangspunkt alene være placeret i straffecelle/udelukket fra fællesskab i en kort periode.

I den periode, indgrebet varer, er institutionerne særligt opmærksomme på den unge. Således kan der i op til flere timer være kontakt mellem personalet og den unge i løbet af en dag. Personalekontakten består i meget høj grad af samtaler med den unge.

Dialogen med den unge kan f.eks. foregå på cellen, på gårdtur, som undervisning eller som idrætsaktivitet, hvor målet vil være at tale om, hvordan den unge opnår en hensigtsmæssig adfærd.

Udover dette følger det af § 14 i bekendtgørelsen om behandlingen af 15-17 årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner, at 15-17 årige skal have adgang til fysisk udfoldelse eller træning mindst 2 timer om dagen, hvoraf mindst 1 time skal være i fri luft, medmindre dette vil være uforeneligt med institutionens varetagelse af sikkerhedsmæssige hensyn.

Konkrete sager

Direktoratet for Kriminalforsorgen har gennemgået alle sager om ikendelse af straffecelle, midlertidig udelukkelse fra fællesskab og udelukkelse fra fællesskab vedrørende unge, som blev løsladt i perioden 1. november 2012 til 31. oktober 2014, og som var under 18 år på tidspunktet for indgrebet. Sager, hvor den unge var over 18 år på tidspunktet for indgrebet, er ikke medtaget.

Direktoratets gennemgang er foretaget på grundlag af Klientsystemet, som er Kriminalforsorgens elektroniske sagsbehandlingssystem.

Udelukkelse fra fællesskab

Der har i den nævnte periode på 2 år været 6 udelukkelse fra fællesskab af unge mellem 15 og 17 år, fordelt på 6 personer. Grundlaget har i 5 af sagerne været for at forebygge vold mod medindsatte eller personale. I den sidste sag var begrundelsen, at den unge nægtede at påtage sig arbejde, hvilket efter gældende regler ikke kan danne grundlag for udelukkelse fra fællesskab. I en sådan situation kan det imidlertid i stedet bestemmes, at den unge skal opholde sig i eget opholdsrum eller andet anvist sted i arbejdstiden efter straffuldbyrdslovens § 64.

Længden af udelukkelse er henholdsvis 4 timer, 4 timer, 9 timer, 19 timer, 10 døgn og 13 døgn.

Midlertidig udelukkelse fra fællesskab

Der er i 2-års perioden registreret 1 midlertidig udelukkelse, der har været 11 dage. Da midlertidig udelukkelse fra fællesskab efter straffuldbyrdslovens § 63, stk. 3, som udgangspunkt ikke bør vare mere end 5 dage, må det lægges til grund, at der i denne sag er tale om en for langvarig midlertidig udelukkelse fra fællesskab. Samtidig synes sagens omstændigheder at godtgøre, at der i

stedet kunne være sket egentlig udelukkelse fra fællesskab efter straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1.

Herudover er der i perioden registreret ét tilfælde af midlertidig udelukkelse, der har varet 5 dage, og 11 tilfælde af midlertidig udelukkelse fra fællesskab, som har varet fra 1 til 3 døgn.

Endvidere er der registreret 36 tilfælde af midlertidig udelukkelse fra fællesskab, hvor den midlertidige udelukkelse har varet mellem 1 ½ time og et døgn.

Endelig er der i perioden 6 tilfælde, der er registreret som midlertidig udelukkelse, men hvor der reelt er tale om, at den indsatte efter straffuldbyrdelseslovens § 64 af ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde blev bedt om at opholde sig nogle timer på sit opholdsrum.

Kortlægningen viser, at de midlertidige udelukkelse fra fællesskab hovedsageligt blev iværksat i forbindelse med vold og trusler mod medindsatte eller personale, upassende sprogbrug overfor personalet, hærværk og manglende vilje til at følge personalets anvisninger, og fordi institutionen fandt det nødvendigt umiddelbart at afskære den unge fra fællesskab med medindsatte, f.eks. med henblik på at dæmpe en akut situation eller afklare et hændelsesforløb.

Ubetinget strafcelle

Der har i 2 års-perioden været i alt 39 sager, hvor unge er blevet ikendt ubetinget strafcelle. Disse er fordelt på 23 personer.

Sagerne drejer sig hovedsageligt om vold og trusler mod medindsatte eller personale, indsmugling eller besiddelse af euforiserende stoffer, upassende sprogbrug overfor personalet og ikke at følge personalets anvisninger.

Længden af de ikendte strafcelle er mellem 2 dage og 10 dage.

Der er allerede taget skridt til at få nedbragt antallet af anbringelser i strafcelle. Kriminalforsorgens institutioner er som nævnt således blevet bedt om at begrænse brugen af strafcelle overfor unge. Der er desuden etableret en indberetningsordning, hvor alle sager i en 3 måneders periode sendes til direktoratet, så det sikres, at institutionerne efterlever instruksens om, at strafcelle skal bruges i mindst muligt omfang. Der vil i den forbindelse også blive set nærmere på brugen af udelukkelse fra fællesskab, herunder midlertidig udelukkelse fra fællesskab.

Ad 7) I hvilket omfang de unge har haft adgang til udgang under afsoningen og deres mulighed for kontakt med familie, venner og socialpædagogisk personale eller tilsvarende støtteforanstaltninger

Udgang

Der gælder ikke særlige regler om udgang for unge under 18 år. For at få udgang skal visse betingelser og forudsætninger være opfyldt.

For det første er der nogle generelle tidsmæssige betingelser. For dømte med straffe af varigheder, som de, der indgår i denne kortlægning, er følgende tidsmæssige betingelser relevante:

Indsatte i åbent fængsel kan få udgang efter 30 dages ophold i fængslet. For indsatte, som afsoner 2½ års fængsel eller mere, og som ikke har været på fri fod mellem domfældelsen og indsættelsen i institutionen, er det endvidere en betingelse, at en sjettedel af straffen er udstået.

Indsatte i lukket fængsel, som afsoner mindre end 5 års fængsel, skal have afsonet en fjerdedel af straffen, før de kan få udgang. Derudover er det en betingelse, at der er forløbet 10 uger fra indsættelsen, og at den pågældende har opholdt sig 7 uger i institutionen. Indsatte, der er overført fra åben institution til lukket institution, skal dog have opholdt sig 10 uger i den lukkede institution, før udgang kan gives.

For det andet forudsætter tilladelse til udgang, at følgende forudsætninger er til stede:

- At udgangsformålet er rimeligt begrundet i fx familiemæssige eller personlige hensyn
- At der ikke er grund til at antage, at den unge i forbindelse med udgang vil begå ny kriminalitet, unddrage sig fortsat straffuldbyrdelse eller på anden måde misbruge udgangstilladelsen.
- At hensynet til retshåndhævelsen i øvrigt ikke taler imod udgangstilladelsen.

Det kan oplyses, at 38 % af de unge, der indgår i denne kortlægning, har haft en eller flere udgange til familiebesøg under deres afsoning.

Besøg

I forhold til besøg fremgår det af vejledningen om behandlingen af 15-17 årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner, at ansøgninger om besøgstilladelse fra den unges familiemedlemmer så vidt muligt skal imødekommes med henblik på at styrke den unges mulighed for at bevare kontakten til familien. Det fremgår endvidere, at muligheden for at give udvidet besøg bør udnyttes særligt i forhold til unge indsatte ligeledes med henblik på at styrke disses mulighed for at bevare kontakten til familien under afsoningen.

Det kan oplyses, at for 70 % af de unge har der været givet besøgstilladelse til familiemedlemmer eller andre nærstående, der således har kunnet besøge den unge.

Socialpædagogisk personale eller tilsvarende støtteforanstaltninger

I *Jyderup og Ringe* og på *Københavns fængsler*, er der tilknyttet pædagogisk personale, socialrådgiver, lærere, fængselsbetjente og beskæftigelsespersonale. Derudover er der mulighed for psykologbistand. Målet er at yde en individuel pædagogisk indsats i forhold til den enkelte, i det omfang det er muligt under de givne forhold og tidsmæssige rammer.

Der kan i *Jyderup* og på *Ringe* tilbydes misbrugsbehandling, og på *Københavns Fængsler* har de unge mulighed for at deltage i motiverende samtaleforløb med henblik på misbrugsbehandling.

Når en ung anbringes i kriminalforsorgens institutioner, er det praksis, at de sociale myndigheder som udgangspunkt altid kontaktes, og at der samarbejdes med den unges hjemkommune med udgangspunkt i de obligatoriske handleplaner. Derudover samarbejdes der i videst muligt omfang med den unges forældre.

Justitsministeriet
Politi- og Strafferetsafdelingen
Straffuldbøydelseskantoret

Dato: 30. januar 2015
J.nr: 2014 /

POLITIOMRÅDET

NATIONALT
UDLÆNDINGECENTER (NUC)

Postadresse:
Polititorvet 14
1780 København V

Besøgsadresse:
Ejby Industrivej 125
2600 Glostrup

Telefon: 33 14 88 88
E-mail: nuc@politi.dk
Fax: 45 15 00 39
Web: www.politi.dk

Frihedsberøvelse efter udlændingeloven af unge under 18 år i fængsler/arresthuse

Rigsadvokaten har i forbindelse med en kortlægning af de nærmere omstændigheder i forbindelse med, at unge under 18 år varetægtsfængsles i fængsler/arresthuse frem for, at de pågældende surrogatfængsles i en institution fundet, at 16 sager vedrørte unge udlændinge, som havde været frihedsberøvet efter udlændingelovens § 36.

Retsgrundlag

Det fremgår af udlændingelovens § 36, at såfremt mindre indgribende foranstaltninger i § 34 ikke er tilstrækkelige til at sikre muligheden for at afvisning, udvisning eller udsendelse af en udlænding, der ikke har ret til at opholde sig her i landet, kan politiet bestemme, at den pågældende skal frihedsberøves.

Der fremgår af udlændingelovens § 37, stk. 1, at en udlænding frihedsberøvet efter § 36 skal, medmindre den pågældende forinden løslades, inden 3 døgn efter frihedsberøvelsen iværksættelse fremstilles for retten.

Frihedsberøvelse af udlændinge i medfør af udlændingelovens § 36 skal finde sted i særlige faciliteter. En sådan særlig facilitet er Institutionen For Frihedsberøvede Asylansøgere, Ellebæk. Såfremt dette ikke er muligt skal den frihedsberøvede holdes adskilt fra almindelige indsatte, og uledsagede mindreårige ikke må frihedsberøves i fængsler, jf. udlændingelovens § 37, stk. 10.

Der er således et adskillelseskraft i udlændingelovens § 37, stk. 10, der fastslår, at frihedsberøvelse af en udlænding skal finde sted i særlige faciliteter. Hvis dette ikke er muligt, skal den frihedsberøvede holdes adskilt fra almindelige indsatte (personer, som enten er varetægtsfængslede på grund af kriminalitet, eller som afsoner en idømt straf). Som følge heraf kan en mindreårig udlænding, der frihedsberøves i medfør af udlændingelovens § 36 ikke placeres sammen med kriminelle i surrogat. De frihedsberøvede mindreårige placeres i dag som

udgangspunkt i Institutionen For Frihedsberøvede Asylansøgere Ellebæk, således at placeringen opfylder adskillelseskravet, jf. udlændingelovens § 37, stk. 10.

Det bemærkes dog, at frihedsberøvelse af en mindreårig asylansøger så vidt muligt undgås. Frihedsberøvelse må således alene finde sted, såfremt helt særlige omstændigheder gør sig gældende, og en eventuel, helt undtagelsesvis frihedsberøvelse skal i givet fald være så kortvarig som muligt.

De konkrete sager

Om de 16 konkrete sager, der henhører under Rigspolitiets kompetence kan Rigspolitiet oplyse følgende:

Der er tale om 6 sager, hvor udlændingene ved fremstilling for retten viste sig ikke at være under 18 år enten på baggrund af egne oplysninger i retten, oplysninger fra andre landes myndigheder eller aldersændringsafgørelse fra udlændingemyndighederne.

Herudover er der tale om én sag, hvor udlændingen blev frihedsberøvet den 4. november 2013, og fyldte 18 år den 7. november 2013.

I samtlige 7 sager var udlændingene frihedsberøvet i Institutionen For Frihedsberøvede Asylansøgere Ellebæk.

Herudover er der tale om 9 sager, hvor udlændingene blev anset som værende mindreårige. I 5 af disse sager er der afsagt kendelse om placering i surrogat, og i 3 af disse sager er der ikke afsagt kendelse om placering i surrogat. Den sidste af disse 9 sager blev løsladt indenfor 3x24 timer, og blev således ikke fremstillet i retten, hvorfor der ikke foreligger en kendelse i sagen.

Rigspolitiets bemærkninger

Som det fremgår af ovenstående gennemgang af de 16 sager er der en uens praksis i forhold til afsigelse af kendelser om surrogat. Rigspolitiet skal bemærke, at når Rigspolitiet bliver opmærksom på, at en mindreårig asylansøger frihedsberøvet i medfør af udlændingelovens § 36 har fået en kendelse om surrogat, vil Rigspolitiet forsøge at få ophævet kendelsen, således at placering rettelig sker i Institutionen For Frihedsberøvede Asylansøgere, Ellebæk.

Herudover vil Rigspolitiet – når Rigspolitiet overtager sagen fra den enkelte politikreds – endvidere vurdere grundlaget for en fortsat frihedsberøvelse af den mindreårige asylansøger, idet frihedsberøvelse af en mindreårig asylansøger som udgangspunkt skal undgås, jf. ovenstående.

Justitsministeriet
Politi- og Strafferetsafdelingen
Straffuldbyrdelseskontoret
Slotsholmsgade 10
1216 København K

DATO 16. januar 2015

JOURNAL NR.

RA-2014-380-0041

BEDEB ANFORT VED SVARSKRIVELSER

SAGSBEHANDLER: MB

+ bilag

RIGSADVOKATEN

FREDERIKSHOLMS KANAL 16

1220 KØBENHAVN K

TELEFON 72 68 90 00

FAX 72 68 90 04

Varetægtsfængsling af unge under 18 år i fængsler/arresthuse

Justitsministeriet har ved e-mail af 21. november 2014 anmodet Rigsadvokaten om at foretage en kortlægning af de nærmere omstændigheder i forbindelse med, at unge under 18 år varetægtsfængsles i fængsler/arresthuse frem for, at de pågældende surrogatvaretægtsfængsles i en institution, jf. retsplejelovens § 765.

Justitsministeriet har i den forbindelse anmodet om, at kortlægningen indeholder oplysninger om følgende:

- 1) Årsagen til, at unge varetægtsfængsles i fængsel/arresthus frem for surrogatvaretægtsfængsles i en institution
- 2) Hvilke former for kriminalitet de unge, som anbringes i fængsler/arresthuse, har begået
- 3) Hvor lang tid de unge er varetægtsfængslet i fængsler/arresthuse
- 4) Hvor gamle de pågældende er, herunder hvorvidt de navnlig sidder i fængsel/arresthuse i tiden frem mod, at de fylder 18 år.

Regelgrundlaget mv.

Retsplejelovens regler i kapitel 70 om varetægtsfængsling finder ligeledes anvendelse over for unge lovovertrædere under 18 år.

Ifølge retsplejelovens § 762, stk. 3, kan varetægtsfængsling ikke anvendes, hvis frihedsberøvelsen vil stå i misforhold til den herved forvoldte forstyrrelse af sigtedes

forhold, sagens betydning og den retsfølge, som kan ventes, hvis sigtede findes skyldig. Ved denne proportionalitetsafvejning kan det indgå, at sigtede er under 18 år.

Det følger endvidere af retsplejelovens § 765, stk. 1, at retten med samtykke fra sigtede kan træffe bestemmelse om varetægtsfængsling i surrogat, hvis betingelserne for anvendelse af varetægtsfængsling er til stede, og hvis varetægtsfængslingens øjemed kan opnås ved mindre indgribende foranstaltninger. Retten kan i den forbindelse bl.a. bestemme, at sigtede skal tage ophold i egnet hjem eller institution, jf. retsplejelovens § 765, stk. 2, nr. 3 (surrogatvaretægtsfængsling). Varetægtssurrogater kan således kun anvendes med samtykke fra sigtede.

RIGSADVOKATEN

Rigsadvokaten har i RM nr. 4/2007 fastsat retningslinjer for politiets og anklagemyndighedens behandling af sager mod unge lovovertrædere, herunder retningslinjer for varetægtsfængsling af de pågældende.

SIDE 2

Det fremgår af afsnit 2.2.2. i den nævnte meddelelse, at når der opstår spørgsmål om varetægtsfængsling (eller opretholdt anholdelse af unge mellem 15 og 18 år), skal anklagemyndigheden som altovervejende hovedregel nedlægge påstand om anbringelse i varetægtssurrogat, jf. retsplejelovens § 765. Denne hovedregel kan kun fraviges, hvis sigtelsen angår særlig grov eller farlig kriminalitet.

Pladser på sikrede døgninstitutioner er ikke uden videre til rådighed som varetægtssurrogater. Politiet skal derfor – når man vurderer, at en ung skal anbringes på en sikret døgninstitution i varetægtssurrogat – rette henvendelse til den sikrede institution, hvor den unge ønskes anbragt. Er der ikke plads på denne institution, overtager den pågældende institution opgaven med at finde den bedst egnede alternative placering.

Anbringelsesmulighederne skal i øvrigt drøftes med den sikrede institution inden grundlovsforhøret. Indtil placering i døgninstitution kan finde sted, anbringes den unge i arresthus.

Hvis de sociale myndigheder af andre grunde end pladsmangel ikke ønsker at modtage den sigtede på institutionen, skal der redegøres nøje for baggrunden herfor i retten. Det er udgangspunktet for anklagemyndigheden, at en sådan nægtelse kun rent undtagelsesvist kan tages i betragtning, således at spørgsmålet om betydningen af de sociale myndigheders holdning om fornødent afgøres i retten.

Det fremgår endelig af de nævnte retningslinjer, at det ikke er en hindring for en afgørelse om varetægtsfængsling, at det grundet pladsmangel ikke er muligt at anbringe den unge i egnet institution, så længe betingelserne efter retsplejelovens § 762 for varetægtsfængsling er opfyldt. Politiet skal dog sikre, at den unge efter varetægtsfængslingen overføres til en institution, så snart der er plads.

Grundlaget for undersøgelsen

Rigsadvokaten har til brug for den ønskede kortlægning modtaget en oversigt fra Direktoratet for Kriminalforsorgen med oplysning om unge under 18 år, der har været varetægtsfængslet i Kriminalforsorgens fængsler/arresthuse, og som afsluttede varetægtsfængslingen – eller blev overført til en anden myndighed – i perioden mellem den 1. november 2013 og den 31. oktober 2014.

Oversigten indeholdt oprindeligt 79 sager, hvoraf 16 vedrørte unge udlændinge, som havde været frihedsberøvede i medfør af udlændingelovens § 36. Disse sager henhører under Rigspolitiets kompetence og indgår derfor ikke i Rigsadvokatens kortlægning af anvendelse af varetægtsfængsling af unge under 18 år i fængsler/arresthuse.

RIGSADVOKATEN

SIDE 3

Herudover var der i to tilfælde tale om, at en sag var registreret to gange, hvorfor det samlede antal sager i Rigsadvokatens undersøgelse var 61 sager.

Rigsadvokaten har til brug for kortlægningen af området anmodet de relevante politikredse om nærmere oplysninger om de 61 sager.

Efter at have modtaget politikredsens høringsvar kan det konstateres, at der i 43 af de 61 sager ikke har været tale om varetægtsfængsling i fængsel/arresthus af en ung under 18 år, hvorfor disse 43 sager ligeledes ikke indgår i nærværende kortlægning. I de 43 sager er der ifølge det, som er oplyst af politikredsene, således enten tale om, at den unge blev surrogatvaretægtsfængslet og anbragt i en institution umiddelbart efter fremstilling i retten, at den unge alene har været anholdt i 3 x 24 timer (opretholdt anholdelse efter retsplejelovens § 760, stk. 4, jf. stk. 5), eller at den pågældende var blevet 18 år på tidspunktet for varetægtsfængslingen.

Samlet set er der således 18 sager i den omhandlede periode, hvor en ung under 18 år har været varetægtsfængslet i fængsel/arresthus, og hvor den pågældende enten har afsluttet varetægtsfængslingen eller er overgået til anden myndighed.

Rigsadvokatens kortlægning

Rigsadvokaten har gennemgået de 18 sager og udarbejdet en oversigt over disse, som er vedlagt som bilag 1.

Jeg kan på baggrund heraf oplyse følgende:

Årsagen til, at unge placeres i et fængsel/arresthus

Det kan umiddelbart – henset til antallet af sager – være vanskeligt at udlede noget mere generelt om årsagerne til, at de unge varetægtsfængsles i fængsler/arresthuse frem for surrogatvaretægtsfængsles i en institution.

Efter at have gennemgået sagerne finder jeg dog, at man kan kategorisere begrundelserne for, at de pågældende ikke surrogatvaretægtsfængsles, i følgende 4 grupper;

- manglende samtykke fra den sigtede, jf. retsplejelovens § 765
- den sigtedes egen adfærd, herunder flugtrisiko
- at den unge afventer en plads i en egnet institution
- øvrige konkrete omstændigheder

De 18 sager fordeler sig således i de 4 kategorier:

RIGSADVOKATEN

Årsag til fængsling i fængsel/arresthus			
Manglende samtykke	Afventer plads i egnet institution	Sigtedes adfærd, herunder flugtrisiko	Øvrige konkrete omstændigheder
4	3	7	4

SIDE 4

De 4 sager, hvor manglende samtykke har været årsagen til varetægtsfængsling i fængsel/arresthus, fremgår af bilag 1, sag nr. 1-4.

Jeg kan i den forbindelse som eksempel nævne en af disse sager (sag nr. 4), hvor sigtede i forbindelse med grundlovsforhøret tilkendegav, at han ville fængsles i et arresthus. Den pågældende, som var 17 år og 11 måneder på fængslingstidspunktet, var sigtet for overtrædelse af straffelovens § 123 (vidnetrusler). Byretten afsagde herefter kendelse om, at sigtede skulle varetægtsfængsles i et fængsel eller arresthus. Sigtede fyldte i øvrigt 18 år under varetægtsfængslingen.

De sager, hvor det er sigtedes adfærd, der har været årsagen til varetægtsfængsling i fængsel/arresthus, fremgår af bilag 1, sag nr. 8-14.

I en af sagerne (sag nr. 14) blev den sigtede grundet kommunens oplysninger om, at mulighederne for at anbringe sigtede i en institution var udtømte, varetægtsfængslet i fængsel/arresthus. Han blev dog på et senere tidspunkt surrogatvaretægtsfængslet, idet en sikret institution – som den eneste af flere adspurgte institutioner – oplyste, at man godt kunne rumme den sigtede.

I de 6 øvrige sager blev den sigtede surrogatvaretægtsfængslet på en institution i forbindelse med fremstilling i grundlovsforhør. Grundet den pågældendes voldelige eller truende adfærd, og/eller fordi den pågældende var flygtet én eller flere gange fra en institution, blev surrogatvaretægtsfængslingen dog i 5 af sagerne efterfølgende ændret til varetægtsfængsling i fængsel/arresthus.

I den sidste sag (sag nr. 12) var der tale om varetægtsfængsling i 2 dage i fængsel/arresthus, indtil den unge kunne anbringes på en anden institution. Den pågældende blev således flyttet fra en institution til en anden efter at være fundet i besiddelse af en kniv, ligesom han havde udvist truende adfærd over for personalet.

Som et konkret eksempel på sigtedes adfærd kan nævnes en sag (sag nr. 8), hvor den sigtede oprindelig blev surrogatvaretægtsfængslet som sigtet for forsøg på manddrab. Den pågældende var herefter anbragt som surrogatvaretægtsfængslet i 3 forskellige institutioner over en periode på 245 dage, hvor hans adfærd medførte flytning fra de to første institutioner, hvorefter han flygtede fra den tredje institution. Da sigtede, som nu var 16 år og 2 måneder, blev anholdt på ny, blev han fremstillet i retten med påstand om, at den fortsatte varetægtsfængsling skulle ske i fængsel/arresthus. Retten imødekom denne påstand og begrundede afgørelsen med, at den pågældende var tiltalt for drabsforsøg, at medgerningsmanden var bandeleder, at de institutioner, han havde været placeret i, ikke havde været tilstrækkelig sikre, at han 3 gange havde misbrugt surrogatanbringelsen, samt at der var 1½ måned til, at hovedforhandlingen skulle starte.

RIGSADVOKATEN

SIDE 5

For så vidt angår de sager, hvor man har afventet egnet plads, kan jeg henvise til bilag 1, sag nr. 5-7. I en af disse sager var den sigtede alene varetægtsfængslet i 2 dage i fængsel/arresthus.

De resterende sager, som er placeret i kategorien øvrige konkrete omstændigheder, dækker over 4 sager, der ikke umiddelbart har fællestræk med de øvrige sager. Sagerne er nævnt i bilag 1, sag nr. 15-18. I to af sagerne var en helt kort varetægtsfængsling i fængsel/arresthus (henholdsvis 1 dag og 3 dage) begrundet i transportforholdene til en egnet institution (dels i forbindelse med et retsmøde over to dage, dels i forbindelse med transport fra Bornholm til en egnet institution).

Jeg kan i øvrigt oplyse, at jeg – for så vidt angår sag nr. 16 – har anmodet den pågældende politikreds om at redegøre nærmere for sagens forløb, herunder baggrunden for, at der ikke i grundlovsforhøret blev nedlagt påstand om surrogatvaretægtsfængsling i overensstemmelse med retningslinjerne i RM nr. 4/2007, ligesom jeg har anmodet om at få oplyst nærmere om baggrunden for det tidsrum, der forløb, inden den sigtede blev overflyttet til en surrogatinstitution.

Kriminalitetens karakter

Justitsministeriet har endvidere anmodet om at få oplyst, hvilke former for kriminalitet de unge har begået.

Jeg kan i den forbindelse oplyse, at 14 af de 18 sager (svarende til 78 pct. af sagerne) vedrører personfarlig kriminalitet som vold og trusler mod offentlig ansatte (straffelo-

vens § 119), vidnetrusler (straffelovens § 123), trusler (straffelovens § 266), forsøg på samt fuldbyrdet manddrab (straffelovens § 237 (jf. § 21)), grov vold (straffelovens § 245) og/eller røveri (straffelovens § 288, stk. 1).

De resterende 4 sager (svarende til 22 pct. af sagerne) omhandler tyveri, herunder forsøg på indbrud (straffelovens § 276). I 3 af disse sager (sag nr. 7, 9 og 10) var den sigtede oprindeligt blevet surrogatvaretægtsfængslet (i en af sagerne "når plads haves"). I 2 af sagerne (sag nr. 9 og 10) blev den pågældende dog grundet sin adfærd (voldelig adfærd samt flugt) efterfølgende varetægtsfængslet i fængsel/arresthus. I den tredje sag oplyste den sigtede selv efter 5 dage – og før han blev overført til en institution – at han var 18 år. I den sidste sag vurderede retten tilsyneladende, at den sigtede ikke var under 18 år.

RIGSADVOKATEN

SIDE 6

De unges alder på tidspunktet for varetægtsfængsling i fængsel/arresthus

De unges alder på tidspunktet for varetægtsfængslingen fordeler sig således:

Aldersfordeling		
15 år	16 år	17 år
4 (22 pct.)	3 (17 pct.)	11 (61 pct.)

Som det fremgår heraf, var den unge på tidspunktet for varetægtsfængsling i fængsel/arresthus 17 år i 11 sager (svarende til 61 pct.). Over halvdelen af de unge, der har været varetægtsfængslet i fængsel/arresthus i den omhandlede periode, var således 17 år.

Varigheden af varetægtsfængslingen

En gennemgang af sagerne viser følgende for så vidt angår varigheden af varetægtsfængslingen i fængsel/arresthus:

Antal dage i fængsel/arresthus				
0-10 dage	11-30 dage	31-60 dage	61-100 dage	101-120 dage
5 (28 pct.)	6 (33 pct.)	3 (17 pct.)	3 (17 pct.)	1 (5 pct.)

Som det fremgår heraf, var den unge i 14 af de 18 sager (svarende til 78 pct.) varetægtsfængslet i fængsel/arresthus i 60 dage eller derunder.

Det kan i øvrigt oplyses, at de unge, der var 15 år på varetægtsfængslingstidspunktet, var anbragt i fængsel/arresthus i henholdsvis 2 dage (sag nr. 6), 76 dage (sag nr. 10), 28 dage (sag nr. 16) og 3 dage (sag nr. 17).

De unge, der var 16 år på varetægtsfængslingstidspunktet, var anbragt i fængsel/arresthus i henholdsvis 30 dage (sag nr. 2), 27 dage (sag nr. 5) og 53 dage (sag nr. 8).

Endelig kan jeg oplyse, at de unge, der var 17 år på varetægtsfængslingstidspunktet, var anbragt i fængsel/arrest i henholdsvis 29 dage (sag nr. 1), 97 dage (sag nr. 3), 21 dage (sag nr. 4), 6 dage (sag nr. 7), 42 dage (sag nr. 9), 95 dage (sag nr. 11), 2 dage (sag nr. 12), 116 dage (sag nr. 13), 48 dage (sag nr. 14), 24 dage (sag nr. 15) og 1 dag (sag nr. 18).

Afsluttende bemærkninger

Som det fremgår af ovenstående, har 18 personer under 18 år været varetægtsfængslet i fængsel/arresthus (og har afsluttet varetægtsfængslingen eller er blevet overført til anden myndighed) i perioden fra 1. november 2013 til 31. oktober 2014.

RIGSADVOKATEN

SIDE 7

I 4 af de 18 sager har den unge ikke ønsket at give samtykke til surrogatvaretægtsfængsling (eller alene ønsket at give samtykke til navngivne institutioner), jf. retsplejelovens § 765, og det har derfor ikke været muligt at surrogatvaretægtsfængsle de pågældende.

I 9 af de resterende 14 sager er den sigtede blevet surrogatvaretægtsfængslet i forbindelse med fremstilling i grundlovsforhør. Den pågældende har herefter enten været anbragt i fængsel/arresthus, mens man har afventet en plads i en egnet institution, eller den pågældende er efterfølgende – efter at have været anbragt i en institution – blevet varetægtsfængslet i fængsel/arrest grundet sin adfærd, herunder undvigelse.

I 4 af de resterende sager skyldes varetægtsfængslingen i fængsel/arresthus andre konkrete omstændigheder, herunder tvivl om sigtedes alder, lange transporttider til en egnet institution (hvor der har været tale om en helt kortvarig anbringelse i fængsel/arresthus) samt kommunens oplysninger om, at mulighederne for at anbringe sigtede i en institution var udtømte.

Jeg har endelig i en enkelt sag (sag nr. 16) anmodet politikredsen om en uddybende udtalelse, jf. ovenfor.

Jeg skal afslutningsvis bemærke, at politiet og anklagemyndigheden er meget opmærksom på, at varetægtsfængsling af personer under 18 år som det helt klare udgangspunkt skal ske som surrogatfængsling i en egnet institution, jf. retningslinjerne i RM nr. 4/2007. Som det fremgår af det ovenfor anførte, har der foreligget særlige forhold i de konkrete sager, hvor der ikke er sket surrogatvaretægtsfængsling.

Med venlig hilsen

Ole Hasselgaard

Oversigt over de 18 sager vedr. unge under 18 år, som har været varetægtsfængslet i fængsel/arresthus

Manglende samtykke, jf. rpl. § 765

Sag nr. 1

- **Alder ved varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 17 år
- **Sigtelse i grundlovsforhør:** Straffelovens § 237, jf. § 21 (forsøg på manddrab)
- **Varighed af varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 29 dage

Sigtede ønskede ikke i forbindelse med fremstilling i grundlovsforhør at give samtykke til anbringelse i varetægtssurrogat, jf. rpl. § 765, hvorfor byretten afsagde kendelse om varetægtsfængsling i fængsel/arresthus. I forbindelse med et retsmøde om forlængelse af varetægtsfængslingen begærede forsvareren sigtede løsladt, subsidiært fængslet i surrogat. Retten afsagde på baggrund heraf kendelse om surrogatvaretægtsfængsling i en institution, og sigtede blev dagen efter retsmødet overført til en institution.

Sag nr. 2

- **Alder ved varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 16 år og 9 mdr.
- **Sigtelse i grundlovsforhør:** Straffeloven § 237, jf. § 21 (forsøg på manddrab)
- **Varighed af varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 30 dage

Sigtede ønskede ikke i forbindelse med fremstilling i grundlovsforhør at give samtykke til anbringelse i varetægtssurrogat, jf. rpl. § 765, hvorfor han blev varetægtsfængslet i fængsel/arresthus. Han blev efterfølgende løsladt af politiet.

Sag nr. 3

- **Alder ved varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 17 år og 6 mdr.
- **Sigtelse i grundlovsforhør:** Straffelovens § 288, stk. 1, nr. 1, (røveri) og § 123 (vidnetrusler)
- **Varighed af varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 97 dage

Sigtede blev i forbindelse med fremstilling i grundlovsforhør surrogatvaretægtsfængslet. Han blev samme dag anbragt i en institution. Ved fristforlængelsen – tre uger senere – oplyste forsvareren, at hans klient ikke længere ønskede at give samtykke til fortsat fængsling på den konkrete institution. Retten afsagde herefter kendelse om, at sigtede fortsat skulle være varetægtsfængslet i surrogat, når plads haves, hvorfor sigtede blev placeret i et fængsel/arresthus. Forsvareren oplyste efterfølgende, at hans klient alene ville give samtykke til

anbringelse i fire navngivne institutioner. Det var imidlertid ikke muligt at placere den pågældende i disse institutioner, hvorfor han var varetægtsfængslet i fængsel/arresthus, indtil dom og afsoning kunne finde sted.

Sag nr. 4

- **Alder ved varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 17 år og 11 mdr.
- **Sigtelse i grundlovsforhør:** Straffelovens § 123 (vidnetrusler)
- **Varighed af varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 21 dage

Ved grundlovsforhøret oplyste sigtede, at han ville fængsles i et arresthus. Byretten fængslede under henvisning hertil samt til, at sigtede på tidspunktet for fremstilling var 17 år og 11 måneder, den pågældende i et fængsel/arresthus. Sigtede kærede kendelsen om varetægtsfængsling til landsretten, der stadfæstede byrettens kendelse. Under varetægtsfængslingen fyldte den sigtede i øvrigt 18 år.

Afventer plads i egnet institution

Sag nr. 5

- **Alder ved varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 16 år og 5 mdr.
- **Sigtelse i grundlovsforhør:** Udleveringsloven
- **Varighed af varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 27 dage

Den sigtede blev fremstillet i retten på baggrund af en udleveringsbegæring fra et andet land, hvor han var eftersøgt for forsøg på manddrab. Han blev fængslet i surrogat, når plads haves. Kommunen oplyste i forbindelse med grundlovsforhøret, at der ikke var plads på en egnet institution. Ved fristforlængelsen 13 dage senere oplyste kommunen, at man fortsat forsøgte at skaffe en plads på en særlig sikret institution. Det var dog ikke muligt at fremskaffe en plads inden, at sigtede 14 dage senere blev udleveret til strafforfølgning.

Sag nr. 6

- **Alder ved varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 15 år og 11 mdr.
- **Sigtelse i grundlovsforhør:** Straffelovens § 288, stk. 1, nr. 1, jf. § 21 (forsøg på røveri)
- **Varighed af varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 2 dage

Ved grundlovsforhøret blev den sigtede surrogatvaretægtsfængslet på en sikret institution, hvortil han blev overført den følgende dag.

Sag nr. 7

- **Alder ved varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 17 år og 5 måneder
- **Sigtelse i grundlovsforhør:** Straffelovens § 276, jf. § 21 (indbrudsforsøg)
- **Varighed af varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 6 dage

Ved grundlovsforhøret blev den sigtede, der var fra Algeriet, surrogatvaretægtsfængslet, når plads haves. Fem dage efter grundlovsforhøret

ændrede den sigtede sin fødselsdato, således at han ikke længere var under 18 år. Ved den efterfølgende fristforlængelse blev fængslingen forlænget uden beslutning om, at fængslingen skulle ske i surrogat.

Sigtedes adfærd

Sag nr. 8

- **Alder ved varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 16 år og 2 mdr.
- **Sigtelse i grundlovsforhør:** Straffeloven § 237, jf. § 21 (forsøg på manddrab)
- **Varighed af varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 53 dage

Ved grundlovsforhøret blev den sigtede surrogatvaretægtsfængslet. Han blev samme dag anbragt på en institution. Den pågældende var herefter surrogatvaretægtsfængslet i 245 dage, hvor han var anbragt i tre forskellige institutioner. Han blev grundet sin adfærd – bl.a. ved at begå vold mod personalet på institutionen – overflyttet fra de to første institutioner, hvorefter han flygtede fra den tredje institution.

Da sigtede blev anholdt på ny, blev han – henset til sin adfærd på de to af institutionerne og flugt fra den tredje – fremstillet i retten med påstand om, at den fortsatte varetægtsfængsling skulle ske i fængsel/arresthus. Retten imødekom denne påstand og begrundede afgørelsen med, at den pågældende var tiltalt for drabsforsøg i en nævningesag, at medgerningsmanden var bandeleder, at de institutioner, han havde været placeret i, ikke havde været tilstrækkelig sikre, at han tre gange havde misbrugt surrogatanbringelsen, og at der var 1½ måned til, at hovedforhandlingen startede.

I forbindelse med hovedforhandlingens indledning begærede forsvareren den pågældende surrogatvaretægtsfængslet i en konkret institution, der var villig til at modtage ham. Dette blev efterkommet, og den pågældende var herefter varetægtsfængslet i surrogat under byrettens og landsrettens behandling af sagen.

Sag nr. 9

- **Alder ved varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 17 år og 8 mdr.
- **Sigtelse i grundlovsforhør:** Straffelovens § 276 (tyveri) og udlændingelovens § 59 (ulovligt ophold)
- **Varighed af varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 42 dage

Ved grundlovsforhøret blev den sigtede varetægtsfængslet i surrogat, og han blev samme dag anbragt på en institution. Sigtede flygtede efterfølgende fra institutionen. Da sigtede på ny blev anholdt, blev han indsat i den samme institution. Da sigtede herefter udviste en voldelig adfærd over for personalet på institutionen, og da det frygtedes, at han ville forsøge at flygte igen, blev han placeret i et fængsel/arresthus. Den følgende dag traf retten – på baggrund af anklagemyndighedens begæring – kendelse om, at den fortsatte fængsling skulle ske i fængsel/arresthus.

Sag nr. 10

- **Alder ved varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 15 år
- **Sigtelse i grundlovsforhør:** § 276 (tyveri)
- **Varighed af varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 76 dage

Ved grundlovsforhøret blev den sigtede surrogatvaretægtsfængslet, og han blev samme dag anbragt i en institution. Efter 19 dage truede han en af de ansatte på institutionen med en kniv, hvorfor han blev bragt til et fængsel/arresthus. Den følgende dag blev han fremstillet i retten på ny med påstand om, at den fortsatte fængsling skulle ske i fængsel/arresthus. Retten traf kendelse om, at fængslingen nu skulle ske i fængsel/arresthus, og lagde herved vægt på, at fængslingens øjemed ikke kunne opnås med mindre indgribende foranstaltninger, og at der kun var 9 dage til, at hovedforhandlingen begyndte. Sigtede var herefter fængslet i fængsel/arresthus indtil dom. Ved domsafsigelsen besluttede retten, at der skulle ske fortsat fængsling, indtil den pågældende skulle udvises.

Sag nr. 11

- **Alder ved varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 17 år og 8 mdr.
- **Sigtelse i grundlovsforhør:** Straffelovens § 237 (drab)
- **Varighed af varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 95 dage

Ved grundlovsforhøret blev den sigtede surrogatvaretægtsfængslet, og han blev samme dag anbragt i en institution. Efter 8 måneder flygtede sigtede fra den pågældende institution. Efter fornyet anholdelse og fremstilling i retten blev sigtede igen surrogatvaretægtsfængslet og anbragt i en ny institution. Ved byrettens dom blev det besluttet, at den pågældende skulle være fortsat surrogatvaretægtsfængslet indtil eventuel anke og fuldbyrdelse af dommen. Sigtede ankede efterfølgende dommen til landsretten. En måned efter dommen flygtede han fra institutionen. Landsretten stadfæstede byrettens beslutning om fortsat fængsling, men tog ikke stilling til, hvorvidt det skulle ske i surrogat. Da den pågældende efterfølgende blev anholdt, blev han anbragt i et fængsel/arresthus, og landsretten traf afgørelse om, at fængslingen grundet flugt fra tidligere institutioner ikke skulle ske i surrogat. Den pågældende var herefter fængslet i fængsel/arresthus. Under varetægtsfængslingen fyldte sigtede i øvrigt 18 år.

Sag nr. 12

- **Alder ved varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 17 år og 5 mdr.
- **Sigtelse i grundlovsforhør:** Straffelovens § 288, stk. 1, nr. 1, (røveri) og § 276 (tyveri)
- **Varighed af varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 2 dage

Ved grundlovsforhøret blev den sigtede surrogatvaretægtsfængslet, og han blev samme dag anbragt i en institution. Efter to uger blev den pågældende fundet i besiddelse af en kniv på institution, ligesom han udviste truende adfærd over for personalet. Han blev derfor flyttet til en anden sikret institution. I forbindelse med flytningen blev han placeret to dage i fængsel/arresthus.

Sag nr. 13

- **Alder ved varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 17 år og 7 mdr.
- **Sigtelse i grundlovsforhør:** Straffelovens § 124, stk. 1 (flugt som fængslet), § 266 (trusler) og § 288, stk. 1, nr. 1 (røveri)
- **Varighed af varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 116 dage

Ved grundlovsforhøret blev den sigtede surrogatvaretægtsfængslet og anbragt i en institution, hvorfra han flygtede efter 37 dage. Sigtede blev på ny anholdt og fremstillet i retten med påstand om fortsat fængsling. By- og landsret fandt – henset til sigtedes undvigelse fra institutionen og de øvrige personlige oplysninger – at den fortsatte fængsling skulle ske i fængsel/arresthus. Under varetægtsfængslingen fyldte sigtede i øvrigt 18 år.

Sag nr. 14

- **Alder ved varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 17 år og 2 mdr.
- **Sigtelse i grundlovsforhør:** Straffelovens § 119 (vold eller trussel om vold mod offentlig ansat)
- **Varighed af varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 48 dage

Kommunen oplyste i forbindelse med grundlovsforhøret, at mulighederne for at anbringe sigtede i en institution var udtømte. Sigtede tilkendegav, at han ville reagere på ikke at blive behandlet ordentligt, og at han var ligeglad med, hvad der skete. Retten fængslede herefter sigtede i fængsel/arresthus under henvisning til, at det ikke længere var muligt at håndtere sigtede på særligt sikrede institutioner. Landsretten stadfæstede fængslingen. I forbindelse med en fristforlængelse 48 dage efter grundlovsforhøret fængsledes sigtede i surrogat, idet en sikret institution - som den eneste af flere adspurgte institutioner – oplyste, at man godt kunne rumme sigtede.

Øvrige konkrete omstændigheder

Sag nr. 15

- **Alder ved varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 17 år og 11 mdr.
- **Sigtelse i grundlovsforhør:** Straffelovens § 276 (tyveri)
- **Varighed af varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 24 dage

Den sigtede blev fremstillet i grundlovsforhør, hvor han bl.a. oplyste, at han var fra Libyen, samt at han havde mistet sit identitetskort. Den sigtedes alder var baseret på sigtedes egen forklaring. Retten varetægtsfængslede sigtede i fængsel/arresthus og bemærkede i den forbindelse, at sigtede ikke havde et udseende svarende til en person under 18 år.

Sag nr. 16

- **Alder ved varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 15 år og 11 måneder
- **Sigtelse i grundlovsforhør:** Straffelovens § 237, jf. § 21 (forsøg på manddrab)
- **Varighed af varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 28 dage

I forbindelse med grundlovsforhøret oplyste en repræsentant fra kommune, at der var plads til sigtede i et konkret fængsel/arresthus' ungdomsafdeling, samt at der her var placeret andre unge under 18 år. Retten afsagde kendelse om fængsling i fængsel/arresthus, og den pågældende blev indsat i fængslets/arresthusets ungdomsafdeling.

Efter to uger kontaktede fængslet/arresthuset politikredsen og gjorde i den forbindelse opmærksom på, at sigtede var den eneste under 18 år på afdelingen, hvorfor han sad i en form for isolation. Politikredsen kontaktede kommunen, der oplyste, at sigtede grundet tidligere episoder samt den sigtelse, der lå til grund for varetægtsfængslingen, ikke kunne rummes i en sikret institution.

Politikredsen rettede herefter henvendelse til visitationen på en sikret institution, der ikke havde plads, men i stedet anviste plads på to andre sikrede institutioner. Grundet kommunens farlighedsvurdering oplyste den ene af de anviste institutioner, at de kun kunne modtage den pågældende, hvis de indkaldte ekstra mandskab. På den baggrund blev det efter aftale med forsvareren besluttet at afvente fristforlængelsen fire dage efter, hvorefter der blev afsagt kendelse om surrogatvaretægtsfængsling, og den pågældende blev anbragt i surrogat på den sikrede institution.

Sag nr. 17

- **Alder ved varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 15 år og 11 mdr.
- **Sigtelse i grundlovsforhør:** Straffelovens § 181 (brandstiftelse), § 245 (vold af særlig rå, brutal eller farlig karakter) og § 288 (røveri)
- **Varighed af varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 3 dage

Ved grundlovsforhøret blev anholdelsen af sigtede i overensstemmelse med anklagemyndighedens påstand opretholdt i 3x24 timer, jf. rpl. § 760, stk. 4, jf. stk. 5, med henblik på yderligere efterforskning i sagen. Den pågældende blev placeret i et fængsel/arresthus, hvorefter han den følgende dag blev fremstillet på ny sammen med to medgerningsmænd. Han blev herefter surrogatvaretægtsfængslet. Der findes ingen sikret institution i det pågældende område, og det var ikke praktisk muligt at overføre den pågældende til en sikret institution samme dag, hvorfor dette først skete den følgende dag.

Sag nr. 18

- **Alder ved varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 17 år og 9 mdr.
- **Sigtelse i grundlovsforhør:** Straffelovens § 245 (vold af særlig rå, brutal eller farlig karakter)
- **Varighed af varetægtsfængsling i fængsel/arresthus:** 1 dag

Den pågældende var varetægtsfængslet i surrogat på en institution på Sjælland. I forbindelse med hovedforhandlingen, der strakte sig over 2 dage og foregik i Jylland, blev den pågældende – efter aftale med forsvareren og kommunen – varetægtsfængslet i et fængsel/arresthus natten mellem de to retsdage, idet det ikke

var praktisk muligt at køre tilbage til institutionen på Sjælland, ligesom den pågældende ifølge det af politikredsen oplyste ikke kunne anbringes i sikrede institutioner i nærheden af retten grundet hans sikkerhed samt hans tidligere adfærd, hvor han havde forsøgt at overfalde andre unge på institutionerne.

Notat vedr. praksis for brug af strafcelle overfor 15-17 årige

Til brug for samrådet den 20. november 2014 om bl.a. brugen af isolationsfængsling af unge 15-17 årige oplyste Direktoratet for Kriminalforsorgen, at der i alt i kriminalforsorgens institutioner var anvendt strafcelle over for unge indsatte i 18 tilfælde i de første 3 kvartaler af 2014.

På samrådet sagde justitsministeren, at brugen af strafcelle over for unge måtte kunne begrænses yderligere, og at kriminalforsorgen var bedt om i de næste 3 måneder at følge udviklingen med anvendelse af strafcelle nøje.

Direktoratet skulle følge udviklingen ved hjælp af en indberetningsordning, hvor alle sager sendes til Direktoratet for Kriminalforsorgen, så det sikres, at institutionerne efterlever den instruks, som direktoratet har sendt til institutionerne den 8. oktober 2014 om begrænsning af brugen af strafcelle over for unge. Heraf fremgår det bl.a., at hvis det konkret vurderes tvingende nødvendigt at ikende strafcelle, skal det overvejes, om formålet kan opnås ved at ikende betinget strafcelle.

Direktoratets klientkontor har på den baggrund gennemgået de indberettede sager om ikendelse af strafcelle vedrørende unge i perioden fra den 24. november 2014 til den 24. februar 2015. Gennemgangen er foretaget ud fra det foreliggende skriftlige materiale.

Klientkontoret har om gennemgangen oplyst følgende:

Der har i perioden været 2 sager, hvor unge er blevet ikendt 5 dages ubetinget strafcelle. Begge sager, hvor der har været anvendt strafcelle, drejer sig om vold mod medindsatte og trusler mod personalet. Det vurderes, at det i begge sager har været berettiget at ikende strafcelle, og at den ikendte straffængde også har været korrekt.

I de 2 sager er der taget hensyn til, at der er tale om unge, og der er ikendt en kortere straf, end hvis der havde været tale om voksne indsatte. I begge sagerne blev straffengden afsonet på egen celle. De unge havde under anbringelsen fortsat sædvanligt tilbud om deltagelse i skole og samtaler med personalet, herunder gejstligt personale. Herudover blev der tilbudt ekstra tid på bibliotek.

Det bemærkes, at der i perioden udover de 2 sager med ubetinget strafcelle er 3 sager, hvor unge er ikendt betinget strafcelle i 3 dage. I disse 3 sager har det netop været den unges alder, der har været udslagsgivende for, at straffengden er blevet gjort betinget, og at straffengden ikke er blevet længere.

Antallet af sager, hvor en ung har været placeret i ubetinget strafcelle, ses således at være faldet fra 18 sager i de første 3 kvartaler af 2014 til 2 sager i den undersøgte 3-måneders periode fra 24. november 2014 – 24. februar 2015.

Herudover fremgår det, at der er blevet taget hensyn til ung alder både ved valget mellem betinget og ubetinget strafcelle og ved straffengden.

Det er således det klare indtryk, at instruksen om at begrænse brugen af strafcelle overfor unge bliver fulgt, og at der derfor på nuværende tidspunkt ikke er behov for yderligere tiltag.

Direktoratet vil imidlertid følge området tæt med henblik på fortsat sikring af, at instruksen efterleves.